

Kurumlar Perspektifinden Kentsel Alanda Yaşayan Yaşlılar: Konya İli Selçuklu İlçesi Örneği¹

*Müşerref KÜÇÜK**
*Kadir CANATAN***

Öz: Türkiye’de nüfusun hızla yaşlandığı ve bu doğrultuda hızlı bir demografik dönüşümün yaşandığı istatistiki verilerle teyit edilen bir meseledir. Bu eğilimin yakın geleceğe dair öngörülerde de vurgulandığı görülmektedir. Yaşlılık döneminde bireyin tek başına karşılayamadığı oldukça çeşitli ve karmaşık ihtiyaçları, tek başına çözülmesi mümkün olmayan sorunları ve beklentileri bulunmaktadır. Ayrıca insan yaşamı pek çok olay ve olgularla iç içe geçmiş karmaşık ilişki ağı içerisinde cereyan etmektedir. Günlük hayatta yaşlılık döneminde de birey yaşamını önemli ölçüde yakın sosyal çevre ve kurumsal çevrelerin destekleriyle sürdürmektedir. Bu çalışmanın konusunu, yakın sosyal çevreden ziyade yaşlılara yönelik hizmet yürüten çeşitli kurum ve kuruluş profesyonellerinin, yaşlıların içinde buldukları duruma dair gözlemleri ve deneyimleri, uygulamaları, gelecek hedefleri ve önerilerine ilişkin değerlendirmeleri oluşturmaktadır. Çalışmada, Konya ili Selçuklu ilçesinde yaşlılara yönelik hizmet veren Selçuklu Belediyesi, Selçuklu Kaymaklığı SYDV, Selçuklu Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Merkezsev Huzurevi, Özel Konya Engelli Bakım Merkezi olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların birim yöneticileri/birim sorumlularının yaşlılar ve yaşlanma politikalarına dair görüşleri incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi uygulanmış ve katılımcılarla mülakatlar yapılmıştır. Araştırmanın temel bulguları arasında kurumsal deneyim ve gözlemler doğrultusunda oluşan değerlendirmelere göre ilçede, aile kurumu halen geleneksel olarak işlevini sürdürmekte olup, yaşlı bakımında temel aktör olma özelliğini korumaktadır. Ailede yaşlı bakımının sürdürülmesine ilişkin

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Kadir Canatan’ın danışmanlığında yürütülmüş olan “Yaşlıların İhtiyaçları, Beklentileri ve Karşılaştığı Sorunların Çözümünde Sosyal ve Politik Çevrenin Rolü: Konya İlinin Beyşehir ve Hüyük İlçeleri Örneği” başlıklı doktora tezinde elde edilen ve kullanılan verilerden hazırlanmıştır. Çalışma (26-28 Ekim 2023, Ankara) 12. Ulusal Yaşlılık Kongresi’nde sözlü olarak sunulmuştur.

* Dr., bağımsız araştırmacı ve yazar, muserefkucuk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1585-7122

** Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi, kadircanatan@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-2358-6051.

Makale Geliş Tarihi: 03.11.2023

Makale Kabul Tarihi: 20.05.2024

gelecek öngörülerinde ise ağırlıklı olarak olumsuz görüşlerin olduğu bulgulanmıştır. İlçede yaşlılar en fazla yakın sosyal çevrenin desteğine, sosyal hayata katılıma, maddi desteğe, saygı, sevgi ve ilgiye ihtiyaç duymaktadır. Yaşlıların kurumlardan beklentileri evde bakım hizmeti, günlük işlerin yapılması, maddi ve manevi destek, huzurlu ve sıcak ortamların oluşturulmasıdır. Aile ve yakın çevre bağlarının zayıf olması, bakım ve iletişimsizlik yaşlıların ilçede karşılaştığı en önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılar, Kentsel Çevre, Sorunlar, İhtiyaçlar ve Beklentiler, Kurumsal Perspektif.

Elderly People Living in Urban Areas from the Perspective of Institutions: The Case of Selçuklu District of Konya Province

Abstract: It is an issue confirmed by statistical data that the population in Turkey is rapidly aging and that there is a rapid demographic transformation in this direction. It seems that this trend is also emphasized in predictions for the near future. In old age, the individual has very diverse and complex needs that he cannot meet alone, and problems and expectations that cannot be solved alone. In addition, human life takes place within a complex network of relationships intertwined with many events and phenomena. In daily life, even in old age, the individual continues his life largely with the support of his close social and institutional environments. The subject of this study consists of the observations and experiences, practices, future goals and suggestions of various professionals of institutions and organizations that provide services to the elderly rather than the immediate social environment, regarding the situation of the elderly. In the study, the opinions of unit managers of relevant institutions and organizations, including Selçuklu Municipality, Selçuklu District Governorate SYDV, Selçuklu Care Rehabilitation and Family Counseling Center, Merkezsev Nursing Home, Private Konya Disabled Care Center, which provide services for the elderly in the Selçuklu district of Konya province, regarding the elderly and aging policies has been examined. Qualitative research method was applied in the study and interviews were conducted with the participants. Among the main findings of the research, according to the evaluations made in line with institutional experience and observations, the family institution still continues to function traditionally in the district and maintains its feature of being the main actor in elderly care. It has been found that there are predominantly negative views in future predictions regarding the continuation of elderly care in the family. In the district, elderly people mostly need the support of the close social circle, participation in social life, financial support, respect, love and attention. The expectations of the elderly from institutions are home care service, daily chores, material and moral support, and creation of peaceful and warm environments. Weak family and close circle ties, lack of care and communication are among the most important problems faced by the elderly in the district.

Keywords: Elderly People, Urban Environment, Problems, Needs and Expectations, Institutional Perspective.

Giriş

Bütün canlılar doğumlarından itibaren büyüme, gelişme, olgunlaşma ve yaşlanma gibi süreçlerden geçmektedir ve bu süreç ölümle tamamlanmaktadır. Dolayısıyla her canlı için yaşlanma süreci yumurtanın döllenişle başlamakta ve ömür boyu devam etmektedir. Bu bağlamda “Yaşlanma bir süreç, yaşlılık ise bir dönemdir” (Canatan, 2018: 14). Yaşlılık bireyin zaman içinde değişen koşullara uyum sağlama gücü; iç ve dış faktörler arası denge kurabilme yetisinin zayıflamasıdır. “Üçüncü yaş dönemi, altın çağ, yeşil yıllar” şeklinde de ifade edilmektedir. Bireyin yaşam süreci ve genetik faktörle ilişkilidir (Arpacı, 2005: 106). Yaşlılık, yaşlanma süreci sonunda başlayan bir dönemdir. Yaşlanma çok yönlü gelişen bir süreç olup bireyde kronolojik, biyolojik, patolojik, psikolojik, ekonomik ve sosyal yönlerin sürekli değişen süreçlerine işaret etmektedir (Ceylan, 2015: 27). Dünya Sağlık Örgütü 65-74 arasını genç yaşlı, 75-84 arasını orta yaşlı, 85 ve üstünü ise ileri yaşlı olarak sınıflandırmaktadır. Buradaki 65 yaş kronolojik yaşın sınırı olarak değerlendirilmektedir (EYHGM, 2018: 21). Kronolojik yaş, yaşlı nüfusun tanımlanmasında nesnel, evrensel ve karşılaştırılabilir bir kriterdir ve yaygın olarak 65 yaş ve üzeri nüfus yaşlı nüfus olarak ifade edilmektedir. Ancak bireylerin “yaşlı” olarak nitelendirilmesinde ülkeler arası farklılıklar olduğu gibi dönemsel olarak da farklılıklar görülmektedir (Eryurt, 2023: 92). Kronolojik yaş baz alınsa da yaşlanma hem anlamsal olarak hem de deneyimsel olarak her bireyde farklı şekilde tecrübe edilmekte ve anlamlandırılmaktadır. Yaygın olarak kullanılan 65 yaş, bireylerin emeklilikle birlikte sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyduğu döneme de işaret etmektedir (Taşçı, 2010: 177). Teknolojinin ve sağlığın geliştirilmesi, doğurganlık oranlarının gerilemesi ve yaşam beklentisinin artması gibi çeşitli nedenler yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payını hızla artırmıştır. Toplam nüfus içindeki yaşlı nüfus artışı 21. yüzyılda en fazla tartışılan sosyal bir olgu haline gelmiştir (Danış ve Günay, 2019: 43).

Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Tahminlerine göre 2022 yılında dünya nüfusunun 7 milyar 975 milyon 105 bin 156 kişi olduğu, yaşlı nüfusun ise 782 milyon 998 bin 642 kişi olduğu tahmin edilmiştir. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun %9,8’ini yaşlı nüfus oluşturmuştur (TÜİK, 2023). Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Beklentileri bağlamında geleceğe dair bu oranın 2030 yılında %12, 2050 yılında %16 ve 2100 yılında ise %23 olacağı öngörülmektedir (Oğlak ve Canatan, 2020: 132). Türkiye İstatistik Kurumu 2022 verilerine göre Türkiye’de 65 yaş ve üzeri toplam yaşlı nüfus 8 milyon 451 bin 669 kişi olmuştur. Yaşlı nüfus oranı ise dünya yaşlı nüfus oranının hemen üstünde %9,9’a yükselmiştir. Bu oranın 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında ise %25,6 olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye’de “doğuştan beklenen yaşam süresi” 2020 ve 2022 döneminde 77,5 yıl olmuştur ve kadınların erkeklerden 5,5 yıl daha uzun yaşadığı kaydedilmiştir (TÜİK, 2023). Küresel bir eğilime dönüşen demografik yaşlanmanın, içinde bulunduğumuz yüzyılın

kendine özgü yaşlı sorunlarını da artıracak ve bu bağlamda ülkeleri yenilikçi çözümler üretmeye zorlayacak ifade edilmektedir. Zira yaşlanan nüfusun sağlık, bakım, ekonomik ve sosyal olarak hem bireylerin hem de toplumların baş etmeleri gereken pek çok sorunun habercisi olduğu bilinmektedir (Küçük, 2023: 387).

Yaşlıların Sorunları, İhtiyaçları ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler

Yaşlılık döneminde birey pek çok sorunla karşılaşabilmekte ve bu döneme özgü sorunlar hem bireysel hem de toplumsal bağlamda çeşitlilik sergileyebilmektedir. İnsanın doğumunun hemen ardından yatakta başlayan süreç, yaşlılık sürecinde de çeşitli sağlık sorunlarına bağlı olarak yatağa bağlı hale gelebilmekte ve bir bebek gibi başkasının bakım ve desteğine ihtiyaç duyabilmektedir (Canatan, 2019: 19). Ayrıca moderniteden postmoderniteye geçişle birlikte yaşlı olmanın dayanılmaz ağırlığı bireyi gün geçtikçe daha pek çok sorunla baş başa bırakarak zorlayabilmektedir (Bektaş, 2017: 17). Bu nedenle yaşlı bireylerin karşılaştığı sorunlar multidisipliner olup sağlık, ekonomik, sosyal, psikolojik ve kültürel boyutlarda ortaya çıkabilmektedir. Sosyal ve ekonomik bağlamda aktif, sağlıklı ve güvenli yaşayabilmesi için bireyin bilinçlendirilmesi, yine bu dönemde ortaya çıkabilecek sorunların açıkça ortaya konulması ve çözüm önerileri geliştirilmesi önemlidir (Danış ve Günay, 2019: 44).

Yaşlılık döneminde bireyler sağlık bakımından sıklıkla görme, işitme, sindirim, fiziksel, kas, iskelet ve kemik rahatsızlıkları, demans, Alzheimer, kalp ve kronik hastalıklar gibi pek çok sağlık sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Emeklilikle birlikte gelirin düşmesi ise yaşlılıkta gelir yetersizliğini beraberinde getirmektedir. Ekonomik sorunlara bağlı olarak sosyal ve kültürel yaşama dair sıkıntılar yaşlıları olumsuz yönde etkilemektedir. Emeklilikle birlikte sosyal çevreden gitgide uzaklaşılması, sosyal ilişkilerin zayıflaması ve statü kaybı da yaşlıları psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Ayrıca sosyal ve toplumsal dışlanma, kötü muamele ve istismar da yine yaşlıların karşılaşabildiği sorunlardır (Kurt, Beyaztaş ve Erkol, 2010: 34). Bunların yanı sıra bağışıklık sisteminde zayıflamalar, ağız ve diş, tansiyon, uyku, bilişsel fonksiyonlarda gerilemeler, sosyal izolasyon, yalnızlık, ölüm korkusu, bakım, barınma, ev kazaları, ulaşım, teknolojiye uyum vb. daha pek çok sorun yaşlıların karşılaştıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Bu dönemde karşılaşılan sorunlar yaşlıların yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşlıların sıklıkla karşılaştığı bu sorunlar farklı disiplinlerce yapılan araştırmalarda ortaya konulmaktadır (Kerem vd., 2001; Koç, 2003; Aslan, 2004; Gökler Danışman ve Aydın, 2011; Ortabağ vd., 2011; Artan, 2013; Küçük, 2016; Samancı Tekin, 2016; Altındağ, 2017; Akgül, 2018; Küçük, 2021).

Diğer yandan insanlar yaşamları boyunca pek çok şeye ihtiyaç duymaktadır ve bu ihtiyaçları insanların davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Bu ihtiyaçlar, toplumların ekonomik, kültürel, toplumsal, kentsel vb. pek çok belirleyiciye göre değişmekte ve şekillenmektedir (Canatan, 2020: 116). Yaşlılık döneminde öne çıkan en temel ihtiyaçlar kategorisinde ise uyku, dinlenme, güvenlik, sağlık, barınma, yeterli düzeyde gelir, sağlığa ilişkin harcama yapabilme, sosyal güvenlik, yakın sosyal çevre ile kurulan güçlü bir bağ, sevilme ve sayılma gibi ihtiyaçlardır (Yıldırım vd., 2014: 25). Ancak günümüzde ihtiyaçların bunlarla sınırlı kalmadığı da bilinmektedir ve bu ihtiyaçlar bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, yaşanılan yer, içinde bulunulan dönem ve koşullar gibi çeşitli değişkenlere göre farklılaşabilmektedir. Literatürde sınırlı da olsa yaşlıların ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik araştırmalar bulunmaktadır (Küçük, 2016; Sezer Doğan, 2019; Tekindal vd., 2020; Küçük, 2021). Günümüzde başta aile yapısı ve toplumsal yapıda yaşanan değişimler yaşlıların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca ihtiyaçların nasıl algılandığı, nereden, nasıl, ne şekilde karşılandığı yaşlı bireylerin yaşamlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Küçük, 2021: 6). Yaşlılıkta karşılaşılan sorunların çözümü ve ihtiyaçların karşılanması konusunda sosyal ve kurumsal çevreden yeterince destek alınmadığı durumlarda ise yaşlı ihmal ve istismar riskinin arttığı ifade edilmektedir (Beşer ve Kıssal, 2016: 210).

Demografik yaşlanma, yaşlılara yönelik sosyal politikaların önemini artırmıştır. Yaşlılık politikaları bir toplumun sosyal, kültürel, ekonomik gelişmişlik düzeylerine ve tercihlerine göre şekillenmekte ve farklılık sergilemektedir. Yaşlılık politikalarının oluşturulması, uygulamaya konulması ve hangi aktörlerin ne düzeyde sorumluluk üstlenmesi gerektiği konusunu da yine toplumların bu gelişmişlik düzeyleri ve tercihleri belirlemektedir. Uluslararası alanda yer alan çalışmalar ve gelişmeler de yaşlılık politikalarına yön vermektedir. Yaşlılık politikalarının başında ise emeklilik politikaları, istihdam politikaları, konut politikaları ve toplum destekli politikalar yer almaktadır (Korkut, 2019: 157). Türkiye’de yaşlılık alanına ilişkin sosyal politika ve uygulamalar sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve bakım gibi üç temel unsurdan meydana gelmektedir. Bunlardan özellikle de 2022 Sayılı Kanun, yaşlıların sosyal güvenliğini sağlaması, koruma altına alması ve hak temelli yaklaşımı gündeme getirmesi bakımından oldukça önemlidir (Taşçı, 2013: 21). Ayrıca dünyada ve Türkiye’de yaşanan gelişime ve demografik dönüşüme bağlı olarak, evde bakım hizmetleri ve gündüz hizmetleri ile aktif yaşlanmayı destekleyen hizmetler şeklinde yenilikçi uygulamalar da dikkat çekmektedir (Karakuş, 2023: 370).

Türkiye’de merkezi yönetimin yaşlılara yönelik sosyal politika ve hizmetlerinin oluşumunda ve uygulanmasında öne çıkan kurum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’dır. Bakanlık, sosyal yoksunluk ve/veya ekonomik yoksulluk yaşayan yaşlıların yaşam koşullarını korumak ve geliştirmek, eğitici

ve rehabilite edici çalışmalar yapmak gibi tüm hizmetleri planlamak, düzenlemek, izlemek, koordine etmek ve denetlemekle görevlidir (Tuncel ve Uzun, 2019: 323). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca 60 yaş üzeri yaşlıların uzun dönemli bakım hizmetleri huzurevleri ve yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerinde yaşlılara sunulmaktadır. Engelli yaşlılar ise engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile engelsiz yaşam merkezlerinde gerekli bakım ve desteklerden yararlanmaktadır. Ayrıca evde bakım ve gündüz hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda Yaşlı Destek Programı (YADES) gibi projelerle belediyeler desteklenmektedir (Karakuş, 2023: 372). Yaşlılara yönelik bu merkezlerde hizmetler ağırlıklı olarak sağlık, kurumsal bakım ve rehabilitasyon hizmetleri olarak öne çıkmaktadır. Maddi ve manevi yoksunlukların giderilmesi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir (Genç ve Barış, 2015: 47).

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında bakım ihtiyacı olan, gerekli şartları sağlayan, hane halkı geliri asgari ücretin 2/3'sinden az olan engellilere ve yaşlılara, özel bakım merkezlerinde veya evinde bakım hizmeti verilmektedir. Bakım hizmetini sunan kuruluş veya bakım veren yakına Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından aylık ödeme yapılmaktadır (Karakuş, 2023: 372).

Bu bağlamda Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Ocak 2022 verilerine göre Türkiye'de huzurevlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Kamu, Özel, Diğer Kamu Kuruluşlarına Ait Huzurevleri Sayısı, Kapasiteleri ve Bakılan Yaşlı Sayısı

Yatılı Bakım Huzurevleri 2021	Huzurevi Sayısı	Kapasitesi	Bakılan Kişi Sayısı
Bakanlığa Bağlı Huzurevleri	165	17.091	12.803
Diğer Kamu Kuruluşlarına Ait Huzurevlerin (MEB, Belediyeler)	21	2.957	1.731
Özel Huzurevleri	268	17.570	11.558
TOPLAM	454	37.618	26.092
Bakanlığa Bağlı Huzurevleri Kapasitesine Dahil Olan Yaşlı Yaşam Evleri	8	35	25
Yaşlı Gündüz Yaşam Merkezi	32	532	301

Kaynak: Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Ocak 2022: 98).

Tablo 1'deki verilere göre Türkiye'de 454 huzurevinde 26.092 yaşlıya bakım hizmetleri sunulmaktadır. Huzurevlerinin büyük bir çoğunluğunun Bakanlığa bağlı huzurevleri ile özel huzurevlerinden oluştuğu görülmektedir. Bakanlığa bağlı gündüzlü hizmet veren kuruluşların sayısının ve hizmetlerin artırılması hedeflenmektedir. Gündüz bakım hizmetleri sunan kuruluşlarda yaşlılara çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

Türkiye'de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sunulan bir başka hizmet, 1976 yılında yürürlüğe giren 2022 sayılı kanuna göre, güvencesi olmayan ve sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan yaşlılar için yaşlılık döneminde yaşlılık aylığı ödemesidir. Bu kapsamda 2022 sayılı *65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç ve Güçsüz, Kimsesiz Türk Vatandaşına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun* ile yaşlılar sosyal güvence altına alınmıştır. 2022 sayılı Kanun ile "Sosyal güvenlik kuruluşlarından gelir veya aylık hakkından yararlanamayan, kendi ve eşinin kişi başı ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan ve diğer ilgili kriterleri sağlayan 65 yaş üstü yaşlılara aylık ödemeleri yapılmaktadır." Bunların yanı sıra Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülen Vefa Destek Projesi kapsamında yaşlıya evde bakım ve destek hizmetleri gibi hizmetler de verilmektedir (Karakuş, 2023: 371).

Türkiye'de 2022 sayılı *65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun* kapsamında yaşlı aylığı alan yaşlıların sayısı yıllar itibariyle aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Yıllar İtibariyle 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Aylık Alan Yaşlılar

Yıl	Maaş Alan Kişi Sayısı	Aktarılan Tutar (TL)
2016	620.019	1.579.660.587
2017	618.162	1.766.306.207
2018	709.590	2.900.132.244
2019	805.432	5.574.082.812
2020	825.573	6.423.075.541
2021	836.665	7.458.919.533
TOPLAM	-	25.702.176.924

Kaynak: 21.03.2022 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından cevaplanan, Mersin Milletvekili Sayın Alpay ANTMEN'e Ait 7/60235 Esas Numaralı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevap Metni.

Tablo 2'den de görüleceği üzere yaşlılık maaşı alanların sayısı 2016 yılında 620.019 kişi olurken 2021 yılında ise bu sayı artarak 836.665 kişi olmuştur.

Yaşlılık aylığından yararlanmaya hak kazanan yaşlıların çoğu genel sağlık sigortasının yanı sıra evde bakım ve evde sağlık hizmetlerinden de istifade etmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili bir kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yürütülen sosyal güvenlik ve sigorta hizmetleri ile emekli aylıkları, emekli dul ve yetim maaşı gibi hizmetler, Türkiye'de yaşlılık döneminin güvence altına alındığı ve toplumun genelince bilindiği en yaygın uygulamalar olarak görülmektedir. Bazı kamu kurum ve kuruluşları yaşlılara çeşitli kolaylık ve avantajlar da sağlamaktadır (Karakuş, 2023: 373). Bunların yanı sıra Aktif ve Sağlıklı Yaşlanmanın üzerinde durulmakta ve desteklenmesine yönelik sağlık, sosyal, kültürel ve eğitici çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de yaşlılara yönelik hizmetlerin yerel yönetimler üzerindeki sorumluluğu ise Cumhuriyetin ilk yıllarına 1930 tarihli ve 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa kadar temellenmektedir. Bu bağlamda “*aceze ve ihtiyar yurtları*” açılması ve idaresi belediyelerin görevleri arasında yer almıştır.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında “*sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yaşlılara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kursları açmak, işletmek veya işlettirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, bütün bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak*” vb. hizmetler, Belediyelerin doğrudan yaşlılara yönelik görevleri arasında yer almıştır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu kapsamında da “*sosyal hizmet ve yardım, meslek ve beceri kazandırma hizmetlerini yapma ya da yaptırma..., hizmet sunumunda yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır*” ifadesi yer almakta olup Belediyelerin yaşlıların gözetilmesine ilişkin görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Belediyeler arasında hizmetlerin niteliği ve niceliği bakımından farklılıklar bulunmakta ve bu hizmetlerin ülkenin genelinde bir standardı bulunmamaktadır. Dolayısıyla belediyeden belediyeye hizmetlerde farklılıklar görülebilmektedir. Yaşlılara yönelik evde bakıma destek, gündüzlü hizmetleri, meslek ve beceri kursları, sosyal ve kültürel faaliyetler öne çıkmaktadır. Ayrıca aynı ve nakdi destek, evde sağlık hizmeti, evde bakıma destek hizmeti ve çeşitli sosyal, kültürel

ve eğitici hizmetler de yaşlılara sunulmaktadır. Bazı hizmetleri aktif yaşlanmayı destekleyici çalışmalar olarak dikkat çekmektedir. Çok sınırlı sayıda belediyenin uzun dönem yatılı bakım (huzurevi) hizmetleri de görülmektedir (Karakuş, 2023: 375).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununda da yaşlılara ilişkin görev ve hizmetleri düzenlenmiş olsa da İl Özel İdarelerinin yaşlılara yönelik yürüttükleri kayda değer bir çalışma bulunamamıştır.

Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının da yaşlılara yönelik hizmetleri bulunmaktadır ve bunlar tamamlayıcı niteliktedir. Yaşlılara yönelik bu hizmetlerde koruyucu, önleyici, kaynaklarla bağlantı kurma, danışmanlık ve savunuculuk gibi rolleri ile öne çıkmaktadırlar (Artan, 2010: 134). Sivil toplum kuruluşlarının yaşlılara yönelik hizmetleri ilgili mevzuat ve politikalar çerçevesinde yatılı yaşlı bakımevi, yaşlı bakımevi, yaşlı konuk evi, dinlenme evi, yaşam evi vb. gündüz bakım hizmetleri kapsamında olduğu görülmektedir (ASPB, 2018. 132). Aktif yaşlanmayı destekleyen eğitim, seminer, konferans, gezi, sosyal, kültürel vb. hizmetler bağlamında da giderek çeşitlendiği görülmektedir (Oğlak ve Canatan, 2020:137; Küçük vd., 2023: 194). Ayrıca sıcak yemek dağıtımı da yaşlılara yönelik hizmetleri arasındadır.

Yaşlılara yönelik hizmetlerde özel sektör girişimlerine bakıldığında ağırlıklı olarak uzun dönem bakımı içeren huzurevi hizmetleri, diğer yatılı yaşlı bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, aktif yaşlanmayı destekleyen sosyal ve kültürel çeşitli hizmetler şeklinde sıralanabilir.

Materyal ve Yöntem

Metodoloji

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi temel alınmış ve bu bağlamda mülakatlar yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Araştırma verileri ilgili literatür taraması ve kurumların ilgili birim sorumlularıyla görüşmeler yoluyla elde edilen verilerden oluşmaktadır. Görüşme soruları, birim sorumlularının demografik bilgileri, yaşlılığı nasıl algıladıkları ile başlatılmıştır. Hemen ardından yaşlılara yönelik hizmetlerde kurumsal rollerinin ne olduğu, yaşlıların ailevi bakım yönünden ne durumda oldukları, yaşlıların ihtiyaçları, kurumlardan beklentileri, karşılaştıkları en önemli sorunlarının neler olduğu kurumların perspektifinde irdelenmiş ve üzerinde durulmuştur. Kurumların yaşlılara yönelik yürüttükleri hizmetlerin neler olduğu, hizmet sunumunda karşılaştıkları zorluklar, yaşlılara yönelik hizmet planları, bundan sonra yapılması gereken çalışmalar ve bu çalışmalarda hangi aktörlerin yer alması gerektiği konularının kurumların perspektifinden değerlendirilmesi ile sorular sonlandırılmıştır.

Araştırmada betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Betimsel analiz yöntemine göre, araştırmada edinilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının sonuçlarına veya görüşme ve gözlem süreçlerinde uygulanan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak düzenlenebilir. Görüşme yapılan veya gözlemlenen katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek amacıyla sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Elde edilen bulgular düzenlenir, yorumlanır ve metne aktarılır. Veriler öncelikle sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Ardından yapılan betimlemeler açıklanır, yorumlanır ve ilişkilendirilerek sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmanın evrenini Konya ilinin Selçuklu ilçesinde yaşlılara yönelik hizmet veren ilgili kurum ve kuruluşların (Selçuklu Belediyesi, Selçuklu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV), Selçuklu Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Merkezsev Huzurevi, Özel Konya Engelli Bakım Merkezi) birim sorumluları oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde, araştırmanın amacına yönelik ve sosyal bilimlerde sıklıkla tercih edilen hızlı ve kolay bir şekilde toplanmasına imkân vereceği öngörüsüyle olasılığa dayalı olmayan örneklem tekniklerinden “basit örnekleme tekniği” tercih edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 132).

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Araştırma kapsamında çalışmaya katılımı gönüllülük esas alınmıştır. İlgili kurum ve kuruluşların birim yöneticileri/birim sorumlularından oluşan toplam 5 kurumun birim sorumlusu ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gerekli izinler alınmış ve araştırmanın tüm sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. Araştırmada kullanılan görüşme/mülakat soru formu için İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Etik Kurul Onayı alınmıştır. Araştırma verileri Mayıs 2020 ve Haziran 2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmelerin deşifresinin ardından verilerin analizinde herhangi bir program kullanılmadan manuel kodlama yoluyla temalar belirlenmiş, kodlama yapılmış ve araştırma verilerinden doğrudan alıntılar yapılarak özgün *orijinal* formuna sadık kalınmış ve betimsel bir yaklaşımla veriler yorumlanmıştır. Ortaya çıkan temaların altında betimlemelere yer verilmiştir. Görüşme yapılan katılımcıların doğrudan alıntılarının hemen ardından cinsiyet, yaş, ilgili birime ve görevine vurgu yapılarak (K01: Cinsiyet, Yaş, Kurum, Görev) şeklinde kodlar verilmiş ve metne aktarılmıştır. Araştırmanın veri analizi, tasnifi ve metnin yazımı 2023 yılı Ağustos, Eylül ve Ekim ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırma soruları ve amaçları doğrultusunda nitel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öncelikle araştırmanın katılımcılarına ilişkin sosyal ve demografik özelliklere yer verilmiş, ardından araştırmanın sorularına ilişkin cevaplar vermeye çalışılmıştır. Araştırma bulguları on başlık altında sunulmuştur

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmada yer alan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Sosyo-Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Görev	Deneyim
Erkek	59	Yüksekokul	Evli	Kurucu temsilci	3 Yıl
Kadın	49	Lisans	Evli	Müdür Vekili	9 Yıl
Erkek	26	Lisans	Bekâr	Sağlık Personeli	4 Yıl
Kadın	30	Lisans	Evli	Hemşire-Evde Bakım Birim Sorumlusu	12 Yıl
Kadın	30	Yüksek Lisans	Evli	Birim Sorumlusu	8 Yıl

Tablo 3'te görüldüğü üzere katılımcıların 3'ü kadınlardan, 2'si ise erkeklerden oluşmaktadır. Yaş aralığı, 26-59 yaş arasında olup genç yaş grubu kişilerdir. Katılımcıların 4'ü evli ve 1'i ise bekârdır. Eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde iş deneyimlerinin de oldukça iyi olduğu görülebilmektedir.

Yaşlılık Algısı

Araştırmada kurumların ilgili birim sorumlularına, *Yaşlılık sizin için ne ifade ediyor?* sorusu açık uçlu bir soru şeklinde sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir. Öne çıkan tema “fiziksel kayıplar” ve “muhtaçlık” şeklinde olmuştur. Alınan cevaplara ilişkin betimleme örneği şu şekildedir:

Bizde 65 yaş üzeri 1 engelli var. Fiziksel olarak yaşamını çok zor sürdürüyor. Bana göre gözden çıkarılmışlığı, başkasının bakımına muhtaçlığı, böyle bir zor bir dönemi ifade ediyor (K02: Kadın, 49, SBRADM, Müdür Vekili).

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisi yaşlılığa yönelik değerlendirmesini daha çok mesleki deneyimler çerçevesinde yaptığı bu bağlamda “fiziksel gerilemeler” ve “muhtaçlık” yaşandığı bir döneme dikkat çektiği görülmektedir. Ayrıca yaşlılıkta en fazla görülen sosyal çevre zayıflığına bağlı kaçınılmaz olarak görülebilecek “yaşlı ihmali” ve “yaşlı yalnızlığı” vurgusu da görülebilmektedir.

Huzurevi yöneticisine göre yaşlılık, “başkasının desteğine muhtaç olacağın bir dönemdir” şeklinde yaşlılığın kendisine göre ne ifade ettiği belirtilmiştir. Yaşayan her canlının günü geldiğinde kaçınılmaz olarak deneyimleyeceği ve insanın yaşama merhaba dediği bebeklik döneminde olduğu üzere yaşlanınca da bir başkasının bakımına ve desteğine ihtiyaç duyulduğu bir sürece dikkat çekildiği şeklinde yorumlanabilir.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusuna göre “fiziksel ve ruhsal olarak olumsuz değişimlerin görüldüğü bir dönem” olarak ifade edilmektedir. Burada yaşlı bireyde yaşanan hem psikolojik hem de fiziksel değişimlere dikkat çekildiği mesleki deneyimler çerçevesinde yaşlılık algısının şekillendiği ve ifade edildiği düşünülmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusu, yaşlılığı “Tecrübe, hürmet ve bakıma muhtaç çocukluk evresi” şeklinde değerlendirmiştir. Burada geleneksel toplumdaki aktarılan tecrübe ve saygı duyulan dönem şeklinde ifade edilirken bir yandan da günümüzde sıklıkla vurgulandığı, tıpkı bir bebek gibi “bakıma muhtaç” olunan bir dönem olduğu ifade edilmektedir. Bu yorumlama şeklinin temelinde mesleki gözlem ve deneyimin etkili olduğu düşünülmektedir.

SYDV birim sorumlusuna göre ise “hak ettiği değeri, sevgiyi, ilgiyi görmek” şeklinde diğer olumsuz değerlendirmelerden ayrılmıştır. Daha çok geleneksel bağlamda aktarılan bir düşünce ile “saygı, sevgi ve ilgi görülen bir dönem” olarak olumlu yönde yorumlamıştır. Bu farklılığın nedeninin ise bakım ve rehabilitasyon gibi kurumsal hizmetlerin dışındaki hizmetlerde görev alınmasından kaynaklı olabileceği şeklinde değerlendirilmektedir.

Yaşlılık algılarına ilişkin bir değerlendirme yapıldığında, katılımcıların yaşlılık algılarının ağırlıklı olarak olumsuzluk içeren “fiziksel kayıplar” ve “muhtaç olunan dönem” şeklinde ifade edildiği görülmektedir. SYDV birim sorumlusunun yaşlılık algısı diğer katılımcı kategorilerinden ayrılmış ve “hak ettiği değeri, sevgiyi, ilgiyi görmek” olarak olumlu yönde yorumlanmıştır. Kurumların ilgili birim sorumlularının hem bireysel hem de kurumsal deneyim ve gözlemleri çerçevesinde yaşlılığa ilişkin bir değerlendirmede buldukları görülmektedir.

Yaşlılara Yönelik Hizmetlerde Kurumsal Rol Tanımları

Yaşlılara yönelik hizmetlerde kurumunuzun rolü nedir? Lütfen bu rolü tanımlar mısınız? sorusu açık uçlu bir soru şeklinde sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir. Kurum ve kuruluşların yaşlılara yönelik hizmetlerde “bakım ihtiyaçlarının karşılanması” şeklinde kurumsal rollerini tanımlamaları öne çıkmıştır.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisinin belirttiği üzere yaşlıların “bakım ihtiyaçlarının karşılanması” şeklindeki kurumsal rollerinin kısa bir değerlendirmesini içeren betimleme örneği şöyledir:

“Her türlü bedensel bakım ve ruhsal rehabilitasyonlarının sağlanmasıdır”
(K02: Kadın, 49, SBRA DM, Müdür Vekili).

Yaşlıların her türlü bakımı konusunda yaşlıları fiziksel ve ruhsal yönden çeşitli rehabilite edici aktivitelerle güçlendirildiği ve dolayısıyla “yaşlıların her türlü bakım ve rehabilitasyon ihtiyaçlarının karşılanması” konusunda çok yönlü bir çalışma ve çabaların söz konusu olduğu ifade edilmektedir.

Huzurevi yöneticisine göre, yaşlılara yönelik kurumsal rollerinde sosyal hizmetin temel amaçlarından olan bireyin işlevselliğini ve refahını artıran “koruyucu, önleyici, gelişim ve değişime açık savunuculuk rolü” üstlendikleri belirtilmektedir.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim yöneticisi “yaşlı ve engellilerin tüm bakım ihtiyaçlarının karşılanması” gibi hem yaşlılara hem de engellilere yönelik ihtiyaçlar doğrultusunda her türlü bakım hizmetlerinin verilmesi yönünde kurumsal rolleri bulunduğu belirtilmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusuna göre belediye “yaşlılara evinde bakıma destek olmak” şeklinde yalnız ve ihtiyaç sahibi yaşlılara kendi yaşadığı ortam olan evde hizmetlerin sunulması yönündeki kurumsal rollerine vurgu yapmıştır. Bu hizmetler belediyeden belediyeye farklılık sergilemekle birlikte Türkiye’de çoğu belediyenin yaşlılara yönelik evde bakım hizmetleri adı altında uygulamaları arasındadır.

SYDV birim sorumlusuna göre ise kurumun yaşlılara yönelik hizmetlerde kurumsal rollerinin “aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak” olduğunu ifade etmiştir. Yaşlılara yönelik en yaygın görülen hizmetler arasında sosyal yardımlar kapsamında yer alan aynı ve nakdi yardımların yaşlılara sunulması konusu kurumsal rolleri arasındadır.

Kurumların ilgili birim sorumluları yaşlılara yönelik kurumsal rollerini kendi kurumsal hizmetleri çerçevesinde değerlendirdikleri ve bu bağlamda

rollerini tanımladıkları görülmektedir. Ağırlıklı olarak bakıma yönelik hizmet yürüten birimlerin yaşlıların “bakım ihtiyaçlarının karşılanması” konusundaki rolleri olduğu yönündeki görüşler öne çıkmaktadır. Ayrıca farklı görüşler de söz konusu olup, huzurevi yöneticisi, sosyal hizmetin temel amaçlarından olan yaşlının sosyal işlevselliğini artıran ve refahını güçlendiren “koruyucu, önleyici, geliştirici ve savunuculuk” gibi rollerin farkındalığına ve yaşlıların oldukça yaygın şekilde yararlandıkları geniş kitlelerce bilinen “sosyal yardımlar konusundaki hizmetlerin sunulması” şeklindeki kurumsal rollerinin olduğuna ise SYDV birim sorumlusunun dikkat çektiği görülmüştür.

Yaşlıların Ailevi Bakım Durumu

Kurum ve kuruluşların ilgili birim sorumlularına ilçede yaşlıların ailevi bakım durumlarının ne olduğu sorulmuştur. *Yaşlılar ilçede ailevi bakım yönünden ne durumdadır? Yaşlılara aile yakınları tarafından bakım verileceğine inanıyor musunuz?* sorusu açık uçlu bir soru şeklinde sorulmuştur. Kurum ve kuruluşların “yaşlılara aileleri bakım vermektedir ve bundan sonra ailelerin bakım vereceğini düşünmüyorum” görüşü öne çıkmış olmakla birlikte değişkenlik içeren diğer cevapları da görülmektedir. Bunlar şöyledir:

“Yaşlıların bakımı hem il bazında hem de kültüre göre değişiklik gösterebilir... Toplum yapısı göz önünde bulundurulduğu zaman, burada genel düzeyde bakım veriliyor. Ama modernite aile bağlarını da ciddi manada olumsuz etkilemektedir ve etkilemesi de kaçınılmazdır. Bundan sonra bakım verilmesi biraz zor görünüyor” (K01: Erkek, 59, MH, Kurucu Temsilci).

Huzurevi yöneticisinin ifadesine göre, günümüzde ailelerin yaşlı bakımını üstlendiği ancak gelecekte toplumsal değişimlere bağlı olarak konuya ilişkin daha temkinli olduğu ve yaşlı bakımında ailenin bir güvence olmaktan çıkabileceği öngörülmektedir.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisine göre, “yaşlılara aileleri sınırlı düzeyde bakım vermektedir ve bundan sonra ailelerin bakım vereceğini düşünmüyorum” şeklinde görüş belirtmiştir. Burada görüldüğü üzere ilçede hâlihazırda yaşlıların oldukça sınırlı düzeyde ailesinden bakıma yönelik destek gördüğünü ve gelecekte ise ailenin bakım vereceğine inanmadığı yönünde ifadesi dikkat çekmektedir.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusunun bakım konusundaki düşünceleri şöyledir. “Fikrim yok. Hastalıkları bulunan yaşlılara ailenin bakım sağlaması maddi manevi olarak zor” yönünde görüş belirtilmiştir. Görüşlerin şekillenmesinde mesleki kazanılan deneyimlerin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Engelli yaşlıların da yer aldığı bakım merkezinde bireylerin sağlığına ilişkin sorunlarıyla sıklıkla karşılaşıldığı, yaşlı bakımı konusunda hem maddi olarak hem de manevi olarak ailenin yaşlı bakımı konusunda

yaşayabileceği zorluklara dair bir düşüncenin geliştiği şeklinde değerlendirilmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusunun ifadesinden de görüleceği üzere, “yaşlılara aileleri bakım vermektedir ve bundan sonra da bakım vermeye devam edecektir” şeklinde görüş belirtilmiştir. Bu bağlamda halka en yakın hizmet birimi olmaları bakımından ilçede ailelerin halen bakım konusunda aktif oldukları, gelecek öngörülerde de yine yaşlılara bakım verecekleri konusunda bir inanç söz konusudur. Bu düşüncenin temelinde ise yerelde topluma yönelik hizmetlerin sunulduğu süreçte olumlu izlenimlerden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

SYDV birim sorumlusuna göre ise “bazı aileler bakıyor, bazıları ihmal ediyor ve bundan sonra ailelerin bakım vereceğine kısmen inanıyorum” gibi bir görüş belirtilmiştir. Yaşlı bakımının aileden aileye değiştiği, bazı ailelerin oldukça ilgili olmasına karşın bazı ailelerin ise yaşlıları ihmal ettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca bundan sonra ailelerin yaşlı bakımını üstlenmeleri konusuna inancın oldukça az olduğu belirtilmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde yer alan verilere göre bir değerlendirme yapıldığında, huzurevi ve belediye birim sorumlusuna göre ilçede “yaşlılara aileleri bakım vermektedir” ve bu görüşünün öne çıktığı, ailenin yaşlı üyelerinin bakımında hala temel aktör olduğu görülmektedir. Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim sorumlusuna göre “yaşlılara aileleri sınırlı düzeyde bakım vermektedir.” SYDV birim sorumlusu ise “aileden aileye değişiyor bazı aileler bakım veriyor, bazı aileler ise ihmal ediyor” şeklinde yaşlıların ihmal edildiğine dikkat çekilmiştir. Ancak “bundan sonra ailelerin bakım vereceğini düşünmüyorum” görüşünün ağırlığı dikkat çekmektedir. Toplumsal değişimin etkileri, yaşlılığa bağlı hastalıkların ortaya çıkması ve benzeri nedenlere bağlı olarak ailenin yaşlı bakımı konusunda oldukça yetersiz kalacağı ve bundan sonra ailelerin bakım veremeyeceği mesleki deneyim ve gözlemler doğrultusunda değerlendirilmektedir. Ayrıca bakım konusunda aileden aileye farklılıkların olduğuna ve bazı ailelerde ise yaşlıların ihmal edildiğine dikkat çekilmektedir. Literatürde de sıklıkla vurgulandığı üzere yaşlı bakımına dair düşüncelerde aile yapısının zayıflamasına, ekonomik yapının bozulmasına vb. durumlara bağlı olarak ailenin bakım konusundaki rolünde değişmelerin görüleceği vurgusu bulgularda da görülebilmektedir. Diğer bir ifadeyle geleneksel toplum yapısında sosyal destek sistemleri içinde temel aktör olan ailenin yakın gelecekte güvence olmaktan çıkacağı ifade edilmektedir.

Yaşlıların İhtiyaçları ve Kurumlardan Beklentileri

Araştırmada aynı soru ilgili kurum ve kuruluşların birim yöneticilerine Deneyimlerimize göre ilçedeki yaşlılar en çok nelere ihtiyaç duymaktadır?

Kurumlardan beklentileri nelerdir? sorusu açık uçlu bir soru şeklinde sorulmuş ve ifadelerle ilişkin bazı referanslar verilmiştir. İlçede yaşlıların ihtiyaçlarının “yakın sosyal çevrenin desteği” ve kurumlardan beklentilerinin “saygı, sevgi ve ilgi”, “maddi destek” temaları öne çıkmıştır. Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisinin betimleme örneği şöyledir:

Çocuklarıyla, akrabalarıyla ve diğer arkadaş gibi yakınlarıyla beraber olmak ve onların desteğine ihtiyaç duyuyorlar. Kurumlardan saygı, sevgi sohbet ve değer verilmeyi bekliyorlar. Çok hassas oluyorlar (K02: Kadın, 49, SBRADM, Müdür Vekili).

İlçede yaşlıların ihtiyaçları arasında daha çok “yakın sosyal çevrenin desteği” olduğu ifade edilmektedir. Yaşlılıkta duygusal yönden daha hassas olunduğu yaşının kurumlardan “saygı, sevgi ve ilgi” beklediği vurgusu yapılmaktadır. Değer verilmek, sohbetler etmek yaşlıların kurumlardan beklentileri arasında yer almaktadır.

Huzurevi yöneticisine göre, ilçede yaşlıların en çok ihtiyaç duyduğu “yakın sosyal çevrenin desteği” olduğu ve kurumlardan beklentilerinin ise kişiden kişiye farklılaştığı “barınma ve maddi destek” yönünde beklentileri olabildiği söylenmiştir. Bu bağlamda bazı yaşlıların barınma, bazılarının ise maddi yönden beklentileri olduğu belirtilmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusunun ifadesine göre, ilçede yaşlıların en fazla ihtiyaç duydukları “sevgi ve ilgi” olup kurumlardan beklentileri ise “evde her türlü bakım hizmetleri” olduğu ifade edilmiştir. Burada özellikle yaşlıların yalnız olmaktan ve yakın çevreden destek alamadıklarından şikayetçi oldukları belirtilmektedir. Yaşlılıkta ihtiyaçların farklılaştığı ve yaşlıların en çok evde bakım hizmetlerine, ambulans hizmetlerine ve engeli engelli araçlarına olan ihtiyaçlarına dikkat çekilmektedir.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusu ilçede yaşlıların en çok “sosyal hayatın içinde olmak” yönünde ihtiyaçları olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca günlük yaşamın içinde yer alan ihtiyaçları yaşlıların tek başlarına karşılayamadıklarına dikkat çekilmiştir. Kurumlardan beklentilerinin kurum bakımında kendilerini daha iyi hissedebilecekleri, uyum sağlayabilecekleri ve “daha rahat olabilecekleri sıcak ortamların oluşturulması” olduğu yönünde bir açıklama yapılmıştır. Burada kurumsal bakım hizmeti alan yaşının uyum sorununa da dikkat çekildiği görülmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusuna göre, ilçede yaşlıların en fazla ihtiyaç duyduğu şey “maddi yönden güvende olmak” olduğu ifade edilmiştir. Burada özellikle de kimseye muhtaç olmamak için yaşlı aylığının yaşlılar için ne denli önemli olduğu vurgulanmaktadır. Kurumlardan

beklentilerinin “maddi ve manevi destek” vermeleri şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

İnsanın en temel haklarından biri insan onuruna yakışır bir şekilde ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. İlçede yaşlıların ihtiyaçlarının ne olduğu konusunda alınan cevaplara ilişkin bir değerlendirme yapıldığında, “yakın sosyal çevrenin desteği” bağlamında öne çıktığı görülmüştür. Özel Engelli Bakım Merkezinin birim sorumlusunun cevabında Engelli yaşlıların da “sosyal hayatın içinde olmak” gibi temel ihtiyaçlarından söz edilmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusu ise yaşlıların “maddi yönden güvende olmak” gibi ihtiyaçlarından bahsetmektedir.

Yaşlıların kurumlardan beklentilerinin “saygı, sevgi ve ilgi” görmek yönünde ağırlıklı bir görüş olmuştur. Burada bütün bu bahsedilenler aslında hem ihtiyaçlarda hem de beklentilerde “yaşlı yalnızlığı” konusuna işaret edilmektedir. Alanyazında da sıkça bahsedildiği üzere özellikle de yakın sosyal çevre bağlarının zayıflığı yaşlıları yalnızlığa sürüklemektedir. Ayrıca bazı yaşlıların bireyin en temel ihtiyaçları arasında yer alan “barınma ve maddi destek” hizmetleri konusunda kurumlardan beklentilerinin olduğunu huzurevi birim yöneticisi ifade ederken, belediye birim sorumlusu ise en sık verdikleri hizmetlerden biri olan “evde her türlü bakım hizmetleri” konusunu vurgulamıştır. Özel Engelli Bakım Merkezinin birim sorumlusu yaşlıların “rahat olabilecekleri ortamların oluşturulması” gibi kurumlardan beklentileri olduğu yönünde bir değerlendirmeleri olduğu görülmüştür.

Yaşlıların Karşılaştığı Sorunlar

Size göre ilçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorun nedir? Sizce ne yapılırsa bu sorunlar aşılabılır? sorusu sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir. İlçede yaşlıların karşılaştığı sorunların arasında öne çıkan temalar “yakın sosyal çevre bağlarının zayıflaması” ve buna bağlı olarak “bakım sorununun ortaya çıkması” olduğu ifade edilmiştir. Çözüm önerilerinde ise farklılıklar görülmüştür. Yörede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorunun ne olduğuna ilişkin huzurevi yöneticisinden alınan cevapların betimleme örneği şöyledir:

İlçe bazında temel sorun ailevi bağların zayıflaması ve temelde bulunan gelenek, görenek vb. kültürel değişimlerin çeşitli dönüşüm sağlaması üzerine kurum bakımına yönelik ihtiyacın artmasıdır. Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda kapasite sorunu güncel sorunlar arasında yer almaktadır. Kapasite artırılmalıdır (K01: Erkek, 59, MH, Kurucu Temsilci).

Toplumsal değişimle birlikte özellikle de aile kurumunun bundan olumsuz yönde etkilendiği ve ailenin yaşlı bakımında güvence olmaktan çıktığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda kurumsal bakım ihtiyacının arttığı, buna karşın kapasitenin yetersizliği ve artırılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusunun, ilçede yaşlıların en önemli sorununa ilişkin “yakın sosyal çevre bağlarının zayıflaması” şeklinde verdiği cevabın betimleme örneği aşağıda verilmiştir:

Bana göre en önemli sorunları çocuklarından ve yakın çevresinden gereken ilgiyi bakımı görmemeleri ve bağlarının zayıf olması. Özellikle bazı yaşlılarımız yalnızlığa terk edilmiş durumdadır. Bazıları bakım evi ve huzurevlerine bırakılmış durumdadır maalesef (K05: Kadın, 30, SYDV, Birim Sorumlusu).

Yakın sosyal çevre bağlarının güçlü olmasının yaşlılıkta önemine dikkat çekilmektedir. Yakınlarından gereken ilgiyi, bakımı göremeyen yaşlıların kaçınılmaz olarak yalnızlığa terk edildikleri belirtilmektedir. Ayrıca özellikle Türkiye’de çoğu yaşlı tarafından da pek tercih edilmeyen ve toplumun da pek hoş karşılanmadığı kurum bakımı alan yaşlıların terk edilmiş olduğu vurgusu dikkat çekmektedir.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisine göre, ilçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorun “iletişimsizlik” olduğu ifade edilmiştir. Bu iletişimsizlik sorununun “empati, hoşgörü ve sevgi” ile yaklaşılması gerektiği ancak bu şekilde çözülebileceği söylenmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusu, ilçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorunun “akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin zayıflaması” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Yaşlıların bu sorununun aşılabilmesi için “akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesi” gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktada özellikle de kentlerde sıklıkla karşılaşılan ve sadece yaşlıların değil toplumun tüm kesimleri için bir tehdit oluşturan bir konuya vurgu yapılmaktadır.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusu ise ilçedeki “yaşlıların karşılaştığı sorunlara ilişkin bir fikrim yok” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Huzurevi yöneticisinden, yaşlıların karşılaştığı bu sorunların nasıl aşılabileceğine ilişkin “yaşlı bakımında yeni ve uygun hizmet modelleri” bağlamında alınan cevapların betimleme örneği şöyledir:

Çözüm olarak, yaşlıya evde bakımının sağlanması, bunun içinde evde gereksinim duyduğu noktalar tespit edilerek yeni ve uygun hizmet modellerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmekteyim. Bir proje kapsamında, mahalle bazında (tüm mahallenin huzurevi adı altında değil, mutlu yaşam mahallesi gibi isimle kahvehanesi, spor salonu, alışveriş merkezi vb.) dönüştürülmesi gerekir. Yaşlının bakım alması yönünde değişim yapılarak, kişinin bulunduğu ortamdaki ayrılması, yaşam kalitesinin artırma noktasında hem mikro hem de makro düzeyde sorunlara karşı çözüm olanakları sağlayacaktır (K01: Erkek, 59, MH, Kurucu Temsilci).

Yaşlıya kendi ev ortamında ancak ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilecek olan yeni ve uygun hizmet modeli çerçevesinde bakımın sağlanması önerilmektedir. Bu bağlamda proje bazında yaşlılar için mahallerin oluşturulmasına, çeşitli aktivitelerin yapılmasına ve yaşam kalitesini artırılmasına, aktif yaşlanmalarına imkân sağlayan ünitelerin oluşturulmasına dikkat çekilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusunun yaşlıların karşılaştığı bu sorunların nasıl aşılabileceğine ilişkin “aileler yaşlıları yalnız bırakmamalı” yönünde alınan cevapların betimleme örneği şöyledir:

“En azından bence evlatların anne babaya karşı biraz daha duyarlı anlayışlı olmaları ve mecbur kalmadıkça da onları yalnız bırakmamaları gerekir” (K05: Kadın, 30, SYDV, Birim Sorumlusu).

Çocukların yaşlı büyüklerine karşı daha duyarlı ve anlayışlı olmaları, zorunlu olmadıkça da ailenin büyüğünü yalnız bırakmamaları gerektiği ve burada özellikle de bakım konusunda ailenin sorumluluğunu üstlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmanın bu bölümüne ilişkin genel bir değerlendirme yapılacak olursa bulgular, öncelikle ilçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorunların başında “yakın sosyal çevre bağlarının zayıflığı” ve buna bağlı olarak “bakım sorununun ortaya çıkması” olduğu yönündedir. Bu bulgu yaşlıların ihtiyaçları ve kurumlardan beklentilerine ilişkin bulgularla da örtüşmüş ve birbirini desteklemiştir. Toplumsal değişimin en fazla aile kurumu üzerindeki etkilerinden bahsedilirken ailede en çok yaşlıları olumsuz yönde etkilediği sıkça vurgulanmaktadır. Zira değişmelerle birlikte aile kurumu yaşlı bakımında geleneksel toplum yapısında olduğunun aksine güvence olmaktan çıkmıştır. Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim sorumlusunun verdiği cevaplar diğerlerinden ayrılmış olup, yaşlıların karşılaştığı en önemli sorun olarak “iletimsizlik” konusu olduğunu ifade etmiştir.

Yaşlıların karşılaştığı sorunların bertaraf edilmesine yönelik çözüm önerileri olmuş ve önerilere yönelik değerlendirmelerinde farklı perspektifler sunulduğu görülmüştür. Yaşlıların “yakın sosyal bağlarının güçlendirilmesi”, “kurum bakım kapasite artırımı”, “yaşlı bakımında yeni hizmet modelleri geliştirilmesi” gibi yerinde yaşlanmayı destekleyen özellikle de mahalle bazlı projelerin geliştirilmesine dikkat çekilmiştir. SYDV birim sorumlusu ise “aileler yaşlıları yalnız bırakmamalı” şeklinde ailenin yaşlı bakımındaki geleneksel rollerine vurgu yapmıştır. Bu noktada konuya ilişkin verilen cevaplarda kurumların gözlem ve deneyimlerinin büyük ölçüde belirleyici olduğu söylenebilir.

Kurumların Yaşlılara Yönelik Yürüttükleri Hizmetler

Kurumunuz yaşlılara yönelik ne gibi hizmetler yürütüyor? sorusu açık uçlu bir soru şeklinde sorulmuştur. Kurum ve kuruluşların yaşlılara yönelik ne gibi hizmet yürüttüklerine dair alınan cevapların betimleme örnekleri şöyledir:

Belediye ilgili birim sorumlusunun ifadesine göre, belediyenin Evde Yaşlı Bakım Birimi bünyesinde yaşlılara yönelik kurumsal hizmetleri ağırlıklı olarak ‘yaşlı bakım hizmetleri’ bağlamında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yaşlılara kendi evlerinde çeşitli hizmetlerin sunulduğu ifade edilmektedir. Yürütmekte oldukları kurumsal hizmetler konusunda değerlendirmelerine ilişkin betimleme örneği şöyledir:

Kurumumuz kişinin ev temizliği, kişisel bakım, yemek hizmeti, tamir bakım hizmeti, hasta nakil ambulansı, engelli aracı, sosyal destek kart gibi hizmetler vermektedir. Şu ana kadar 650 yaşlıya hizmet verdik. Bunlardan vefat eden ve taşınma gibi sebeplerden dolayı ise şu anda 200 yaşlımıza aktif hizmet veriyoruz (K04: Kadın, 30, SB, Hemşire-Evde Bakım Birim Sorumlusu).

Yerel yönetimlerin halka en yakın hizmet birimleri olduğu ve yerelin kaynaklarını harekete geçirme kabiliyetinin yüksek olduğu bilinmektedir. Yerelde en yaygın hizmet çeşitleri olarak karşılaştığımız ‘Evde Bakım Hizmetleri’ ile ev içi, ev dışı, kişisel bakım, hasta nakli, ayni ve nakdi destekleri içeren yaşlıların ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışıldığı belirtilmektedir. Ayrıca hizmet götürülen yaşlılara ilişkin sayısal verilere dikkat çekilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusuna göre, yaşlılara yönelik yürütülen mevcut kurumsal hizmetleri şartları sağlayan yaşlılara “yaşlı aylığı ve sosyal yardımlar” olduğu görülmektedir. Hâlihazırda yürütmekte oldukları kurumsal hizmetler konusuna değerlendirmelerine yönelik betimleme örneği şöyledir:

Yaşlılara yönelik olarak kurumumuzda 65 yaş ve üzeri sosyal güvencesi olmayan muhtaç kişilere yaşlılık maaşı, yine yaşlı olup aynı zamanda engelli olanlara engelli maaşı ve yaşlı aynı zamanda eşi vefat etmiş kadınlara yönelik olarak dul maaşı ayrıca şartları uyanlara da kömür yardımı verilmektedir. Bu maaşlardan sadece birini alabilir. Şu an itibarıyla ilçemizde 1.696 kişiye yaşlı maaşı verilmektedir. Diğer desteklerimize ilişkin yardım ve destekler sadece yaşlıları kapsamadığı için bu destek ve yardımlara ilişkin bir sayı veremeyeceğim (K05: Kadın, 30, SYDV, Birim Sorumlusu).

Hiçbir sosyal güvencesi olmayan, gerekli şartları sağlayan yaşlılara ve muhtaç kişilere aylık bağlandığı vurgulanmaktadır. Bu hizmetlerin alınmasında belli kriterlerin olduğu, Türkiye’de geniş kitlelerin yararlandığı, yaşlıların güvence altına alındığı ve en yaygın bilinen hizmetleri kapsadığına sayısal verilerle dikkat çekilmektedir. Sosyal yardımlara yönelik desteklerin daha geniş

kitleleri kapsadığı gerekçesi ile sayısal verilerin net olarak verilemeyeceği ifade edilmektedir.

Huzurevi yöneticisi, kurumları tarafından kurum bakımı bağlamında yaşlılara yönelik bireyin temel ihtiyaçlarını içeren “barınma, beslenme, sağlık ve bakım, diğer ihtiyaçlara yönelik psiko-sosyal hizmetler” yürütüldüğü belirtilmiştir.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisi, kurumda yaşlıların “her türlü bakım, rehabilitasyon ve hayata hazırlama” gibi yaşlıların durumlarına uygun hizmetlerin sunulduğunu ve bu bağlamda yaşlıları güçlendirici etkinliklerin düzenlendiğini vurgulamıştır.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusunun belirttiği üzere, “engelli ve yaşlılara çeşitli bakım hizmetleri” şeklinde görüşünü belirtmekte ve sadece yaşlıların değil aynı zamanda engelli bireylerin de verilen bu kurumsal hizmetlerden yararlandığı belirtilmektedir.

Kurumların yaşlılara yönelik hâlihazırda sunmuş oldukları hizmetler bakımından bir değerlendirme yapıldığında, ilgili kurumlarca bu hizmetler kurumsal yetki, sorumluluk ve mali güçleri çerçevesinde yürütüldüğü görülmektedir. Yaşlılara yönelik yürütülen hizmetlerde ağırlıklı olarak ‘yaşlı bakım hizmetleri’ öne çıkmıştır. Bu durumun temel nedeninin araştırmaya dahil edilen kurumların yaşlı bakımı konusunda hizmet veren farklı kurum ve kuruluşlardan olduğu ve hizmetlerin, yatılı kurum bakımı, rehabilitasyon ve bakım hizmetleri, evde bakım hizmetleri vb. çeşitliliğinden kaynaklı olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Merkezi yönetime bağlı birimlerden biri olan SYDV’nin “yaşlı aylığı ve sosyal yardımlar” konusundaki destekleri görülürken, belediyenin ise daha çok yaşlının yaşamına birebir dokunan “evde bakım hizmetleri” kapsamındaki hizmetleri yaşlılara verdikleri görülmektedir.

Yaşlılara Sunulan Hizmetlerde Karşılaşılan Zorluklar

Yaşlılara yönelik hizmetlerin verilmesinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Sizce ne yapılırsa bu zorluklar aşılabılır? sorusu sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir. Alınan cevaplar kurumsal hizmetlerin farklılığı bakımından değişiklik göstermiştir. Betimleme örneğine yer verilmiştir.

Belediye ilgili birim sorumlusu yaşlılara sunulan hizmetlerde karşılaştıkları zorlukları “bazı yaşlıların inatçı ve huysuz olmaları” bu durum “sevgiyle ve saygıyla aşılabılır” şeklinde cevabını içeren betimleme örneği şöyledir:

Hizmet verilirken bazı yaşlıların inatçı ve huysuz olması biraz zorluyor. Daha öncede belirttiğim gibi şu an yaşlılarımız ikinci çocukluk evresindedir. Onları

oldukları gibi kabul etmemiz gerekir ve sevgiyle ve saygıyla yaklaşmamız gerekir. Ancak böyle çözebiliriz (K04: Kadın, 30, SB, Hemşire-Evde Bakım Birim Sorumlusu).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusunun “yaşlıların sabit bir yerde ikamet etmemelerinden dolayı kurumsal tespitlerde yaşanan zorluklar” ve çözümünde ise “yaşlının uzun süreli ikamet yerinin değerlendirmeye alınması” konusuna dikkat çekmişlerdir. Bu bağlamda yaşlıların yıl içinde kendi ikametleri dışında, kışın çocukları veya yakınlarının yanında ve yazın köyde olmak üzere birden fazla yer değiştirdikleri ifade edilmektedir. Sürekli adres değişikliği nedeniyle hane halkı gelir tespiti ve muhtaçlık tespitinde bazı sıkıntılar yaşandığı söylenmektedir. Bu durumda yaşlının en uzun süre ikamet ettiği yerden yapılan müracaatları değerlendirmeye alarak bu zorluğun aşılabildiği belirtilmektedir.

Huzurevi yöneticisinin aktardığına göre yaşadıkları zorluklar “yaşlının aile ve sosyal çevresinin yoksunluğu” ve ancak “sevgi ve ilgiyle yaklaşımla” zorlukların üstesinden gelinebileceği ifade edilmiştir. Yaşlının sevilme, kendini ifade edebilme, değer görme gibi duygusal açılarından söz edilmektedir. Bu durum karşısında duygusal olarak etkilendiklerinden bahsedilmektedir.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisi “ciddi bir zorluk yaşamıyoruz” ve karşılaşılan zorlukları yaşlılarla kurduğumuz “empati, saygı ve sevgiyle aşıyoruz” şeklinde yaşlıların en fazla ihtiyaç duydukları duygulara vurgu yapmışlardır.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusu ise yaşlılara yönelik verilen hizmetlerde karşılaşılan sorunları bağlamında “oda paylaşımları konusunda” bireylerin anlaşmazlıkları olduğu ifade edilmektedir. Bu zorlukların bakım hizmetleri veren kurum ve kuruluşların “her türlü fiziksel şartlarının iyileştirilmesi” şartıyla aşılabileceği vurgulanmıştır.

Kurumların yaşlılara yönelik hizmet sunumunda karşılaştıkları zorluklar farklılık sergilemekte olup bu zorlukların kolaylıkla aşılması mümkündür. Bu zorlukların bazıları yaşlı bireyin kendi özelliklerine bağlı olduğu görülmektedir. Ayrıca alınan cevaplar kurumsal hizmetlerin farklılığı bakımından değişiklik göstermiştir. Örneğin belediye birim sorumlusu hizmetlerin sunumunda karşılaşılan zorluklar olarak “bazı yaşlıların inatçı ve huysuz olmaları” konusuna dikkat çekerken, SYDV birim sorumlusu ise yaşlıların geçici ikametlerine yönelik hızlı değişim tespitlerin yapılamaması konusunda kurumsal işlerini zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Huzurevi ilgili birim sorumlusu ise yaşlıların yakın çevrelerinden yoksun olmaları kurumsal hizmet sunumlarında karşılaştıkları zorluklar olarak göstermişlerdir. Özel Engelli Bakım Merkezinin ise yaşlıların “oda paylaşımı konusu” yaşlılara hizmet sunarlarken karşılaştıkları zorlukları olduğu anlaşılmaktadır. Bakım ve rehabilitasyon merkezi olarak yaşlılara hizmet

sunarken ciddi bir zorluk yaşamadıkları aktarılmıştır. Tüm katılımcılar tarafından bu zorlukların karşılıklı sevgi, saygı ve empati gibi duyguların geliştirilmesiyle aşılabileceği görüşüne güçlü bir şekilde inanılmaktadır.

Kurumların Yaşlılara Yönelik Hizmet Planları

Kurumunuz yaşlılara yönelik neler yapmayı planlıyor? sorusu yöneltilmiş, kurum ve kuruluşların yaşlılara yönelik neler yapmayı planladıklarına ilişkin verilen cevaplarda “hizmet kalitesini artırmak” öne çıkmıştır. Alınan cevaplar ve özel huzurevi yöneticisinin betimleme örneği şöyledir:

Yaşlılarımızın, üretkenliğinin sağlanması ve benlik algılarının artırılarak yaşamlarının geri kalan kısmını daha huzurlu geçirmelerini sağlamak amacıyla gereksinimleri doğrultusunda çeşitli sosyal hizmet müdahale yöntemleri geliştirilerek, diğer meslek elemanları ile bütüncül bir çerçevede hizmet kalitemizi arttırmayı hedeflemekteyiz (K01: Erkek, 59, MH, Kurucu Temsilci).

Huzurevi yöneticisi, kurumun yaşlılara verilen hizmetlerde “hizmet kalitesini artırmak” yönünde hedefleri olduğunu ifade etmiştir. Yaşlıların üretkenliklerini artıran, benlik algılarını geliştiren bundan sonraki yaşamlarının daha huzurlu geçirmelerini sağlayan çalışmaların diğer disiplinlerden de yararlanılarak bütüncül bir yaklaşımla sunulması ile hizmet kalitelerinin artırılması yönünde hedefleri olduğu vurgulanmaktadır.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusunun belirttiği üzere bakımları altında olan yaşlıların etik ilkeler çerçevesinde sağlık, bakım, güvenlik vb. “hizmet kalitesini artırmak” yaşlılara yönelik hizmetlerde kurumsal hedefleri olduğu ifade edilmektedir.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi birim yöneticisi “ihtiyaçları doğrultusunda hizmet vermek” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Hem yaşlılara hem de yaşlılara yönelik ortak planların yapıldığı istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda hizmetlerin verilmesi planları arasındadır. Ayrıca yaşlının yakın sosyal çevresi ile ilişkilerinin güçlendirilmesi için girişimler üzerinde çalışıldığı vurgulanmıştır.

Belediye ilgili birim sorumlusu, belediyenin şu anda bir planı olmadığı, “zaman içinde verilen hizmetler değişebilir ve gelişebilir” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Burada verilen hizmetlerde durağanlık olmadığı ve ihtiyaçlara göre farklılaşabileceği ifade edilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusu, kurumun yaşlılara yönelik hizmet planlarını sosyal yardım, ayni ve nakdi desteklere yönelik “verilen hizmetlerin devam etmesi” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

İlgili birim sorumlularının ifade ettiklerine göre kurumların yaşlılara yönelik gelecek hizmet planlarında daha çok hâlihazırda verdikleri “hizmetlerin

kalitesini artırmak” yönünde olduğu görülmektedir. Ayrıca yerelde en geniş kitlelere ulaşma imkânı olan kurumların hizmetlerinde zamana ve taleplere göre hizmetlerde değişimler olabileceği anlaşılmaktadır. Bazı kurumların ise yaşlılar açısından önemli bir güvence olan hizmetlerinin daha belirgin olduğu ve bu hizmetlerin sürdürülmesi yönünde bir değişim olmadığı ifade edilmiştir. Bu durum kurumsal hizmet farklılıklarından ve yaklaşımlarından kaynaklı, söylemlerde de bazı farklılıklar oluşturduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Özellikle de bakıma yönelik hizmetler veren kurumların hizmet kalitesini artırmak yönündeki planları, kurum bakımına pek sıcak bakmayan aileler ve yaşlılar açısından önemli görülmektedir.

Yaşlılara Yönelik Yapılacak Çalışmalar ve İlgili Aktörler

İlçede yaşlılara yönelik daha ne gibi çalışmalar yapılabilir? Bu çalışmalarda hangi aktörler yer alabilir? Alınan cevaplarda “gündüz bakım kurumları ve hizmetleri artırılmalı” ve “ilgili tüm aktörler yer almalı” temaları öne çıkmış ve bunlar şöyle aktarılmıştır.

Özel Engelli Bakım Merkezi birim sorumlusuna göre ilçede yaşlılara yönelik yapılacak çalışmalar olarak “gündüz bakım kurumları artırılmalı” ve verilecek olan bu hizmetlerde “ilgili tüm aktörler yer almalı” şeklindedir. Alınan cevaba ilişkin betimleme örneğine aşağıda yer verilmiştir.

Gündüz bakım sağlayan kurumlar artırılabilir. Çoğu aile sürekli kurum bakımına sıcak bakmıyor. Ama gündüz bakımına sıcak bakıyorlar. Yaşlılara gündüz bakım merkezlerinde SHU eşliğinde zihinsel ve bedensel olarak çeşitli aktiviteler verilebilir. Aile Bakanlığı başta olmak üzere belediye, özel sektör, sivil toplum ve diğer tüm aktörler birlikte çalışmalar yapabilirler (K03: Erkek, 26, ÖKEBM, Sağlık Personeli).

Gündüz bakım kurumlarının yetersizliğine dikkat çekmekle birlikte, yatılı kurum bakımından ziyade ailelerin gündüz bakımı konusunda daha olumlu düşüncelere sahip olduklarına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca bu merkezlerde sosyal hizmet uzmanlarının kontrolünde yaşlıların hem bedensel hem de ruhsal yönden güçlendirilmesi yönünde aktivitelerle desteklenebildiği mesleki deneyim ve gözlemler doğrultusunda aktarıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda konuya ilişkin tüm aktörlerin yer alması gerektiği ifade edilmektedir.

Belediye ilgili birim sorumlusuna göre, ilçede “yaşlı ve çocuk kreşi açılmalı” ve yeni nesillere değerler aktarılmalıdır. Burada gündüzlü bakıma dair hizmetlere ve kuşaklararası dayanışmaya dikkat çekilmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarda “merkezi yönetim, belediye, sivil toplum, komşular ve yakınlar yer almalı” şeklinde ifade edildiği görülmüştür.

Bakım ve rehabilitasyon merkezi yöneticisi ilçede yaşlılara yönelik “sosyal hayata daha fazla dahil edilebilirler”, bu çalışmalarda “ilgili tüm aktörler yer almalı” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Yaşlıların sosyal yaşamdaki varlıklarının sınırlı olduğu vurgusu göze çarpmaktadır.

Huzurevi yöneticisine göre, “dayanışma ağları güçlendirilmeli” ve “ilgili tüm aktörler yer almalı” şeklinde alınan cevaplara ilişkin betimleme örneğine yer verilmiştir:

Sadece temel ihtiyaçlar doğrultusunda değil, bunun yanı sıra insana daha fazla değer veren, insana dokunan uygulamalarla, sosyal, psikolojik, kültürel dayanışma ağları güçlendirilecek adımlar atılmalı. Ancak bu temel ihtiyaçlardan başka ihtiyaçların da olduğu konusunda yaşlılar bilinçlendirilmeli. Mahalle çevresine kadar tüm aktörler yer almalı (K01: Erkek, 59, MH, Kurucu Temsilci).

Yaşlıların temel ihtiyaçlar dışında da insani pek çok ihtiyaçları olduğu, bu bağlamda bireyin sosyal, psikolojik, kültürel vb. dayanışma ağlarının güçlendirilmesi yönündeki uygulamaların bireyi güçlendireceği üzerinde durulmaktadır. Ancak yaşlı bireyin bu temel ihtiyaçlar dışında bireysel olarak daha nelere ihtiyaç duyacağı konusunda bir bilincin ve farkındalığın olmadığı ifade edilmekte ve burada yaşlının bağımsızlığına dikkat çekilmektedir. Yaşlıları her yönden güçlendirmeye yönelik atılan adımlar yaşlının sağlıklı, güvenli ve huzurlu bir yaşlılık sürdürmesinde kilit önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışmalarda ilgili tüm aktörlerin yer alması gerektiği ifade edilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birim sorumlusu, yaşlıların “ev ziyaretleri ve evde destek hizmetleri” verilmeli ve yapılan bu çalışmalarda “ilgili tüm aktörler yer almalı” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bu bağlamda yapılacak pek çok çalışmanın olduğu özellikle de yalnız yaşayan yaşlıların sıkça ziyaret edilmesi, ihtiyaç duyan yaşlıların ev temizliği, günlük sıcak yemek temini gibi çalışmaların yapılabileceği belirtilmiştir. Bu çalışmaların çoğu yerde Kaymakamlıklar ve belediyeler aracılığıyla yapıldığı ancak daha fazla yaygınlaştırılabilmesi için tüm aktörlerin katılımının sağlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Sonuç

Yaşlılarla doğrudan temas etme imkânı olan kurumların perspektifinden yaşlılara yönelik yapılan değerlendirmeler, konunun farklı bir boyutunu görmeye olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmada Konya ilinin Selçuklu ilçesinde yaşlılara hizmet veren merkezi kurumlar, yerel yönetim ve özel sektör kurum ve kuruluşlarının ilgili birim yöneticileri/sorumlularının görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmada, yaşlılığı algılayış biçimleri, yaşlılara yönelik hizmetlerde kurumsal rol tanımlamaları, yürüttükleri hizmetler, ilçede yaşlıların ailevi bakım durumları,

ihtiyaçları, kurumlardan beklentileri, sorunları, kurumların hizmet sunumunda karşılaştığı zorluklar, yaşlılara yönelik hizmet planları ve burada yer alması gerek aktörlere ilişkin konular yer almaktadır.

İlk olarak yaşlılık algılarına yer verilmiş ve yaşlılık algılarının daha çok geleneksel bağlamda değerlendirildiği gibi “fiziksel kayıplar” ve “muhtaçlık” olarak ifade edildiği görülmektedir. Bu araştırmaların bulguları da çalışmamızı desteklemiştir (Sezer Doğan ve Artan, 2019; Küçük, 2021). Ayrıca yaşlılığa ilişkin olumlu tanımlamaları içeren görüşler de olmuştur.

Yaşlılara yönelik kurumsal rollerini kendi kurumsal hizmetleri çerçevesinde değerlendirdikleri ve bu bağlamda rollerini tanımladıkları görülmektedir. Burada yaşlıların “bakım ihtiyaçlarının karşılanması” şeklinde bir rol tanımlamaları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun öne çıkmasının nedenin araştırmaya konu olan kurum ve kuruluşların yaşlılara yönelik hizmetlerde ağırlıklı olarak yaşlı bakımına dair çeşitli hizmetlerin olmasından kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilmektedir.

İlçede yaşlıların ailevi bakım durumlarına ilişkin değerlendirmeleri, ailenin bakım sağlamada halen temel aktör olduğu yönündedir. Diğer bir ifadeyle kurum ve kuruluşların birim sorumlularına göre ilçede “yaşlılara aileleri bakım vermektedir.” Benzer bulgu Küçük’ün (2021)’de yapmış olduğu araştırmanın bulgularında da ulaşılmış olup araştırmanın bulgusunu desteklemiştir. Ancak aile yapısının zayıflaması, yaşlılığa bağlı hastalıkların ortaya çıkması vd. faktörlere bağlı olarak “bundan sonra ailelerin bakım vereceğini düşünmüyorum” şeklinde güçlü bir görüşe sahip oldukları da bulgularda yer almıştır.

Araştırmada “Yaşlılar ilçede en çok nelere ihtiyaç duymaktadır? Kurumlardan beklentileri nelerdir? İlçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorun nedir? Bu sorunlar nasıl aşılabılır? gibi temel sorulara ve diğer sorulara kurumsal deneyim ve gözlemler doğrultusunda cevap aranmıştır. Araştırmanın temel sorularına cevap verilmesine olanak sağlayan bulgular şöyledir:

Bireylerin ihtiyaçlarında farklılıklar olabilmektedir. Başta aile olmak üzere güçlü yakın sosyal çevre bağları ve bu bağlar tarafından saygı, sevgi, ilgi gibi gereksinimleri yeterince karşılandığında yaşlı yalnızlık ve psikolojik sorunlardan korunabilmektedir. Çoğu zorlu durumların aşılmasında en önemli desteğin arkadaş ve aile desteğinin olduğu görülmektedir. Yaşlı bireylerin çevrelerindeki sosyal desteklerin giderek azalıyor olması yaşlı bireylerin ruh sağlığını tehdit etmektedir. Yakın aile bağlarıyla ilişkilerin sürdürülüyor olması ise yaşlılıkta ciddi bir duygusal doyum kaynağı olmaktadır (Kalınkara, 2016: 107). İlçede yaşlıların en çok “yakın sosyal çevrenin desteği” yönünde ihtiyaçları olduğu araştırma bulgularında görülmüştür. Literatürde sınırlı sayıda olan araştırmalarda benzer bulgular görülmüş olup bu araştırmanın bu bulgusunu da desteklemiştir

(Sezer Doğan, 2019; Küçük, 2021). Yaşlıların kurumlardan beklentileri ise birbirinden farklılaşmıştır. Bu bağlamda “saygı, sevgi ve ilgi, barınma, günlük işleri kapsayan evde bakım hizmetleri, rahat olabilecekleri sıcak ortamlar, maddi ve manevi destekler” yönünde kurumlardan beklentileri olduğu bulgular arasında yer almıştır. Maddi yönde destekler yaşlıların beklentileri arasında yer aldığına ilişkin benzer bulgu (Aközer vd., 2011; Küçük, 2021)’in araştırmalarında da ulaşılmıştır.

İlçede yaşlıların karşılaştığı en önemli sorunun “aile ve yakın sosyal çevre bağlarının zayıflığı” ve buna bağlı olarak “bakım sorununun ortaya çıkması” ve “iletişimsizlik” olduğu araştırmanın bulguları arasında yerini almıştır. Yakın sosyal çevre bağlarının zayıf olması yaşlıları yalnızlığa sürüklemektedir. Araştırmanın bu bulgusu yaşlıların ihtiyaçları ve kurumlardan beklentileri konusundaki bulgularla örtüşmüştür. Yaşlıların karşılaştığı bu sorunların bertaraf edilmesi için “yakın sosyal bağların güçlendirilmesi”, “kurum bakım kapasite artırımı” ve mahalle bazlı proje bağlamında “yaşlı bakımında yeni hizmet modelleri” olan yerinde yaşlanmayı destekleyici projelerin geliştirilmesi gibi çözüm önerilerini kurumsal deneyim ve gözlemleri doğrultusunda sıralamışlardır.

Kurum ve kuruluşların hâlihazırda yaşlılara yönelik yürüttükleri hizmetlerin ağırlıklı olarak “yaşlı bakım hizmetleri” olduğu tespit edilmiştir. Bunun öne çıkmasının temel nedeninin yaşlı bakımına dair yatılı kurum bakımı, rehabilitasyon ve bakım hizmetleri, evde bakım hizmetleri gibi çeşitli hizmetlerin farklı kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olmasından kaynaklı olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Aynı bulguya kurumsal rol tanımlamalarında da rastlanmış olup bu iki verinin bulgusu istikrarlı bir şekilde birbirini desteklemiştir.

Kurum ve kuruluşların yaşlılara hizmet sunumlarında karşılaştıkları zorluklar konusunda verilen cevaplarda farklılıklar görülmüştür. Bu kapsamda “bazı yaşlıların inatçı ve huysuz olmaları”, “sabit ikametgâhın olmaması”, “aile ve sosyal çevre zayıflığı” ve “mekan paylaşımı” gibi konularda zorluklar yaşandığı, her kurumun kendi kurumsal hizmetleri çerçevesinde cevap verdiği araştırma bulgularında görülmüştür. Yaşanan zorlukların “saygı, sevgi ve empati” göstererek aşılabileceği vurgusu araştırmanın bulgularında yer almıştır.

Yaşlılara yönelik hizmet planlamalarına ilişkin verilen cevaplarda, yaşlıların sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürdürmeleri için verilen mevcut hizmetlerin “hizmet kalitesini artırmak” istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır ve benzer bu bulgu Küçük (2021)’in çalışmasını da desteklemektedir. Ayrıca zaman içinde verilen hizmetlerin değişebileceği ve ihtiyaçlar doğrultusunda bu hizmetlerin değişebileceği de bulgular arasındadır. Ancak bulgulara göre planlanan hizmetlerin yaşlıların ihtiyaçları, beklentileri ve sorunlarının çözümünü noktasında yeterli olmayacağı görülmektedir.

Kurumsal deneyimleri ve gözlemleri doğrultusunda ilçede bundan sonra yaşlılara yönelik yapılması gereken çalışmaların “gündüz bakım kurumları ve hizmetlerinin artırılması” konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bağlamda ilçede gündüz yaşlı bakımına ilişkin kurumların ve kurumsal hizmetlerin yetersiz kaldığı söylenebilmektedir. Ayrıca yaşlıların tüm dayanışma ağlarının güçlendirilmesi, sıkça ev ziyaretlerinin yapılması gerektiği vurgusu araştırmanın diğer bulguları arasında olmuştur. Yapılacak çalışmalarda ilgili tüm aktörlerin yer alması gerektiği konusunda ise tamamına yakının mutabık kaldığı araştırmanın bulgularında görülmüştür.

Araştırmanın temel soruları bağlamında kısa bir değerlendirme yapıldığında, ilçede aileler yaşlı bakımında halen temel aktör olma özelliğini ve yaşlının bakımında aktifliğini korumaktadır. Ancak gelecek öngörülerde ise başta ailede yaşanan değişimlere ve diğer çeşitli nedenlere bağlı olarak bunun pek mümkün olmayacağı konusunda bir fikir birliği söz konusudur.

İlçede aile ve yakın sosyal çevre bağlarının zayıflığı ve yaşlıların yakın sosyal çevrenin desteğine ihtiyaç duyduğu yaşlıların yeterince karşılanmış ihtiyaçları arasındadır. Yakınlarından henüz yeterince karşılanmamış olan saygı, sevgi ve ilgi gibi bireyin en temel ihtiyaçları dikkat çekmektedir. Kurumlardan beklentileri evde bakım hizmetlerine yönelik hizmetler, maddi ve manevi destekler, yaşlıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve güçlendirilmelerini sağlayacak sıcak sosyal ortamların oluşturulması beklentiler arasındadır.

Yaşlıların ilçede karşılaştığı en önemli sorunların aile ve diğer yakın sosyal çevre bağlarının zayıf olması gösterilmektedir. Diğer bir ifadeyle ilçede yaşlıların aile ve yakın sosyal çevre ile bağları zayıftır. İletişimsizlik konusu da yine yaşlıların önemli sorunları arasındadır.

İlçede gündüzlü yaşlı bakımı konusunda kurumsal hizmet ünitelerinin artırılması ve yaşlıların dayanışma ağlarının güçlendirilmesi gerektiği ilgili birim yöneticilerinin önemli tespitleri arasındadır.

Bu bulgular doğrultusunda öncelikle ilçede toplumsal farkındalığın artırılması ve yaşlının tüm yakın sosyal dayanışma ağlarının güçlendirilmesi yönünde ilgili tüm paydaşların katılımıyla çalışmalar başlatılabilir.

Yaşlıların bakım ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin beklentilerine yönelik ilçede gündüzlü bakım hizmetleri ve diğer bakım hizmetleri ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilebilir ve yaygınlaştırılabilir.

Sıklıkla yapılan ev ziyaretleriyle yaşlılarla sohbet imkanı oluşturulabilir. Saygı, sevgi ve ilgi ihtiyaçları doyuma ulaştırılabilir ve manevi yönden de daha fazla desteklenebilir.

Maddi yönden verilen destekler de insani ihtiyaçları ölçüsünde artırılabilir.

İlçede sosyo-kültürel-ekonomik yapı dikkate alınarak yaşlılara yönelik barınma ve sosyal alana dair daha sıcak ve samimi hissedebilecekleri yeni üniteler oluşturulabilir ve mahalle odaklı yeni hizmet modelleri geliştirilebilir.

Her ilçede yaşlıların durumlarının anlaşılmasına, ihtiyaçları, beklentileri ve sorunlarının tespit edilmesine yönelik yaşlılar, yaşlı yakınları ve kurumlar perspektifinden daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

Akgül, H. (2018). *Aksu İlçesinde (Isparta) Kırsal Nüfusun Yaşlanması ve Yaşlı Nüfusun Sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Aközer, M., Nuhurat, C. ve Say, Ş. (2011). Türkiye’de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması. *Aile ve Toplum*, 12(27),103-128.

Altındağ, Ö. (2017). *Diyarbakır’da Yaşlı Olmak: İhtiyaçlar, Sorunlar ve Hizmet Beklentileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*, Ankara: Türkiye İşçi Emeklileri Derneği.

Artan, T. (2010). *Yaşlılık ve Sosyal Hizmet*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayını.

Artan, T. (2013). Huzurevinde Kalmakta Olan Yaşlılarda Aile İçi İstismar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 109-122

Aslan, G. (2004). *Değişen Toplumsal Konum Örneği: Yaşlılık* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bektaş, O. E. (2017). Postmodern Dünyada Yaşlı Olmak. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(2), 9-18.

Beşer, A. ve Kıssal, A. (2016). Yaşlı İstismarı ve İhmali. V. Kalınkara (Ed.), *Yaşlılık Disiplinlerarası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler 2*, Ankara: Nobel Yayın, 197-210.

Buz, S., Ertan-Koçak, Y. ve Gözen, Ö. (2018). Türkiye’de Yaşlılara Sunulan Hizmetlerin Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Ankara Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(77), 388-410.

Canatan, A. (2018). Birinci Kuşak Gerontoloji Kuramları-I.E. Özmete, A. Canatan (Ed.), *Temel Gerontoloji: Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet*, Ankara: Hedef Yayıncılık, 94-100.

Canatan, K. (2019). *Sosyolojide Yasa Fikri, Batı Sosyolojisinde Yasa Fikrinin Doğuşu ve Gelişimi*, İstanbul: Ketebe Yayınları.

Canatan, K. (2020). *Toplumsal Değişim Perspektifinden Göç Sosyolojisi*, Ankara: Eskiyeini Yayınları.

Ceylan, H. (2015). *Yaşlılık ve Refah Devleti Bakım Hizmeti Alan Yaşlılar Üzerine Nicel Bir Araştırma: İsveç Örneği*. İstanbul: Açılım Kitap.

Danış, M. Z., ve Günay, G. (2019). Yaşlılık Döneminde Karşılaşılan Psikososyal Sorunlar. U. Yanardağ ve M. Zubaroglu Yanardağ (Ed.), *Yaşlılık ve Sosyal Hizmet*, Ankara: Nika, 43-66.

Eryurt, M. A. (2023). Yaşlanma ve Demografi. K. Canatan ve M. Küçük (Ed.), *Yaşlanma Sosyolojisi*, İstanbul: DBY Yayınları, 91-120.

Genç, Y. ve Barış, İ. (2015). Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Çağdaş Yaklaşım: Kurumsal Bakım Yerine Evde Bakım Hizmetlerinin Güçlendirilmesi. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 36-57.

Gökler Danışman, I. ve Aydın, G. (2011). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Benlik Algılarının Yordanmasında Sosyodemografik Özellikler ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü. *Aile ve Toplum*, 7(24), 69-91.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kalınkara, V. (2016). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*, Ankara: Nobel Yayınevi.

Karakuş, B. (2023). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar. K. Canatan ve M. Küçük (Ed.), *Yaşlanma Sosyolojisi*, İstanbul: DBY Yayınları, 363-386.

Kerem, M., Meriç, A., Kırdı, N. ve Cavlak, U. (2001). Ev Ortamında ve Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Değişik Yönlerden Değerlendirilmesi, *Geriatrici*, 4(3): 106-112.

Koç, M. (2003). Yaşlılık Döneminde Ölüm Psikolojisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 117-143.

Korkut, G. (2019). Yaşlılık ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar. U. Yanardağ ve M. Zubaroglu Yanardağ (Ed.), *Yaşlılık ve Sosyal Hizmet*, Ankara: Nika Yayınevi, 147-169.

Kurt, G., Beyaztaş, F. Y. ve Erkol, Z. (2010). Yaşlıların Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi*, 24(2), 32-39.

Küçük, M. (2016). Kırsal Alanlarda Yaşlı Yerel Halkın Karşılaştığı Sorunlar: Konya İli Derebucak İlçesi Üzerine Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 29-48.

Küçük, M. (2021). Yaşlıların İhtiyaçları, Beklentileri ve Karşılaştığı Sorunların Çözümünde Sosyal ve Politik Çevrenin Rolü: Konya İlinin Beyşehir ve Hüyük İlçeleri Örneği (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Küçük, M. (2023). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yaşlılara Yönelik Politika ve Uygulamaları. K. Canatan ve M. Küçük (Ed.), *Yaşlanma Sosyolojisi*, İstanbul: DBY Yayınları, 387-413.

Küçük, M., Canatan, K., Canatan, A ve Gedik, M. (2023). Sivil Toplum Kuruluşlarının Aktif Yaşlanmaya İlişkin Çalışmaları ve Ülke Örnekleri. KTO Karatay Üniversitesi, 1 st International Congress of Social Sciences, 20-21 Ekim 2023, Konya, Türkiye, Proceedings Book-193-219.

Oğlak, S. ve Canatan, A. (2020). Yaşam Boyu Öğrenme ve Aktif Yaşlanma Bakış Açısından Üçüncü Yaş Üniversiteleri: İyi Uygulama Örnekleri. *Yaşlı Sorunları Dergisi (YSAD)*, 13(2), 131-141.

Ortabağ, T., Özdemir, Ö. ve Kılıç, S. (2011). Özel Bakım Merkezinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Ev Kazalarına Yönelik Riskli Davranışlarının Belirlenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, (53), 189-194.

Samancı Tekin, Ç. (2016). *65 Yaş ve Üstü Bireylerde Ev Kazaları Görülme Sıklığı ve Etkileyen Risk Faktörleri: Niğde Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Sezer Doğan, A. (2019). *Yerel Yöneticilerin Yaşlıya Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taşçı, F. (2010). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1(24),175-202.

Taşçı, F. (2013). Refah Devleti Modelleri İçinde Türkiye’nin Pozisyonu: Yaşlı Algısı Üzerinden Değerlendirmeler. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 3(5),5-35.

Tekindal, M., Ege, A., Erim, F. ve Gedik, T. E. (2020). Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Covid-19 Sürecinde Yaşlı Bireyler: Sorunlar, İhtiyaçlar ve Öneriler. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2),1-6.

Tufan, İ. (2014). *Türkiye’de Yaşlılığın Yapısal Değişimi*, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Tuncel, G. ve Uzun, H. (2019). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar Üzerine Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 309-334.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (22.03.2022). *Yazılı Soru Önergesinin Metni*. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/yazili_soru_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=311712 (01.10.2023).

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu. Ankara: EYHGM.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2022). *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Ocak 2022*. https://www.aile.gov.tr/media/98625/eyhgm_istatistik_bulteni_ocak_2022.pdf (01.10.2023).

TÜİK. (2023). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2022*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685> (26.09.2023).

TÜİK. (2023). *Hayat Tabloları, 2020-2022*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tablolari-2020-2022-49726> (26.09.2023).

TÜİK. (2023). *İstatistiklerle Yaşlılar*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-2022-49667> (26.09.2023).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, F. Hablemitoğlu, Ş. ve Abukan, B. (2014). Bir Grup Yaşlı Üzerinde Thunder Bay Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(2), 21-36.

1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1930. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf> (01.10.2023).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (01.10.2023).

5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (01.10.2023).

Extended Abstract

Elderly People Living in Urban Areas from the Perspective of Institutions: The Case of Selçuklu District of Konya Province

Purpose of the Study

The study aims to obtain the opinions of the relevant unit managers/unit managers of institutions and organizations, including central institutions, local governments and the private sector, on the family care status of the elderly in the urban area of Selçuklu district of Konya province, what they need, what their expectations are, what kinds of problems they encounter, on the elderly and aging policies, to make determinations on what kinds of duties and services institutional environments carry out for the elderly, and to contribute to the literature.

Method of the Research

The qualitative research method was used as the basis in the research. The research data consists of data obtained through the relevant literature review and interviews with the relevant unit managers of the institutions.

In the application and method section of the study, data obtained from interviews with unit managers of relevant institutions and organizations providing services for the elderly in Selçuklu district of Konya province (Selçuklu Municipality, Selçuklu District Governorship Social Assistance and Solidarity Foundation (SYDV), Selçuklu Care Rehabilitation and Family Counseling Center, Merkezsev Nursing Home, Private Konya Disabled Care Center) were presented.

In this context, the perceptions of old age of the interviewees, what their institutional roles are in services for the elderly, the situation of the elderly in the district in terms of family care, the needs of the elderly, the expectations of the elderly from the institutions, and the most important problems they encounter were examined and emphasized from the perspective of the institutions. In addition, the services provided by the institutions for the elderly, the difficulties encountered by the institutions in providing services, service plans for the elderly, the studies that need to be done from now on and which actors should be involved in these studies were examined.

A semi-structured questionnaire was used in the study. Descriptive analysis method was applied in the analysis of the research data.

Findings of the Research

When the general results of the research are examined, it has been determined that the perception of old age by the relevant unit managers of institutions and organizations providing services for the elderly is seen as a period of physical losses and need, which includes negativity, as we often encounter today.

It has been seen that they define their institutional roles for the elderly within the framework of their own institutional services as meeting the care needs of the elderly. Because the units in question of these institutions and organizations mainly provide services in elderly care.

The family institution still continues its traditional function in the district and the family maintains its feature of being the main actor in elderly care. However, in the predictions for the near future, it is emphasized that the family will cease to be a guarantee in elderly care.

The elderly need the support of their close social circle the most. It has been determined that their expectations from the institutions are respect, love, attention, home care services, daily chores, material and moral support.

According to the evaluations formed in line with institutional experience and observations, the most common problems encountered by the elderly in the district are the weakening of close social circle ties, the emergence of care problems and lack of communication.

The services of institutions and organizations for the elderly are mainly in the direction of elderly care services. In addition, due to the institutional structure, the unit affiliated to the central administration provides services on old age pensions and social assistance. The local administration provides home care services.

It has been determined that the difficulties that institutions and organizations face in providing services to the elderly vary. The relevant unit of the central administration has difficulty in institutional determinations due to the fact that the elderly do not reside in a fixed place. The difficulties experienced by the local administration in providing services are the difficulties experienced in some elderly people being stubborn and moody and being closed to communication. The difficulties they witness and experience in providing services to the elderly in the nursing home are the elderly's lack of family and social environment, in other words, the emotional hunger of the elderly individual such as being valued, loved and loved by their close social environment. In the Special Disabled Care Center unit, the elderly have disagreements about room sharing and have difficulty in this regard. It was among the findings that they did not experience any serious difficulties in providing services to the elderly in the Care and Rehabilitation Center.

It has been found that the future service plans of institutions and organizations for the elderly are mostly to increase the quality of the services they currently provide.

Other findings of the research include suggestions for increasing and diversifying the services of day care institutions in the district for the elderly and for all relevant actors to be involved in these services.